

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

w sprawie **E. I.**
oskarżonego o czyn z art. 233 § 1 i § 3 k.k. i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej
na posiedzeniu w dniu 22 czerwca 2023 r.
skargi obrońcy
od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu
z dnia 20 grudnia 2022 r., sygn. akt II Ka 275/22
uchylającego częściowo wyrok Sądu Rejonowego w Mielcu
z dnia 27 maja 2022 r., sygn. akt II K 233/21
i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

p o s t a n o w i ł:

1. **oddalić skargę;**
2. **obciążyć E. I. kosztami postępowania skargowego.**

UZASADNIENIE

E. I. został oskarżony o to, że:

1. *„w okresie od 31 grudnia 2014 r. do 9 marca 2015 r. w M., woj. [...] będąc biegłym sądowym z zakresu budownictwa ogólnego działając z góry powziętym zamiarem w krótkich odstępach czasu sporządził i przedstawił na potrzeby postępowania sądowego fałszywą opinię, w ten sposób, że:
- przedstawił w dniu 31.12.2014 r. w Sądzie Rejonowym w M. na ul. [...] jako dowód w postępowaniu sądowym tego Sądu o sygnaturze [...] opinię z 31 grudnia 2014 r. w przedmiocie ustalenia wartości nakładów w postaci budynku mieszkalnego z*

garażem wzniesionego na działce nr [...] położonej w miejscowości G., która to opinia była fałszywa w zakresie zastosowanej metody porównawczej wycenienia nieruchomości poprzez porównanie do cen sprzedaży trzech nieruchomości (w G. – powierzchnia użytkowa 95,90 m², T. - powierzchnia użytkowa 78,50 m², G. - powierzchnia użytkowa 74,50 m²), których to transakcji sprzedaży nie potwierdzono, a która to metoda wyceny porównawczej miała wpływ na ostateczną wycenę nieruchomości, - a następnie przedstawił w dniu 09.03.2015 r. w Sądzie Rejonowym w M. jako dowód we wspomnianym wyżej postępowaniu opinię uzupełniającą w przedmiocie ustalenia wartości nakładów w postaci budynku mieszkalnego z garażem wzniesionego na działce nr [...] położonej w miejscowości G., która to opinia była fałszywa w zakresie potwierdzenia ustalonej wcześniej metodą porównawczą wyceny, a co miało wpływ na wycenę końcową także w opinii uzupełniającej”, tj. o czyn z art. 233 § 1 i § 4 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.;

2. „będąc biegłym sądowym z zakresu budownictwa ogólnego przedstawił w dniu 28.09.2016 r. w Sądzie Rejonowym w M. na [...] jako dowód w postępowaniu sądowym tego Sądu o sygnaturze [...] opinię z 28 września 2016 r. w przedmiocie ustalenia wartości nakładów w postaci budynku mieszkalnego z garażem wzniesionego na działce nr [...] położonej w miejscowości G., która to opinia była fałszywa w zakresie zastosowanej metody porównawczej wycenienia nieruchomości poprzez porównanie do cen sprzedaży trzech nieruchomości (w B. - powierzchnia użytkowa 95,90 m², T. - powierzchnia użytkowa 78,50 m², G. - powierzchnia użytkowa 74,50 m²), których to transakcji sprzedaży nie potwierdzono, a która to metoda wyceny porównawczej miała wpływ na ostateczną wycenę nieruchomości, przy czym jednocześnie w celu użycia jako autentyczny dołączył jako załącznik do tej opinii sfalszowany przez siebie w nieustalonej dacie między 24.08.2016 r. a 28.09.2016 r. dokument w postaci protokołu oględzin z 24 sierpnia 2016 r. budynku mieszkalnego z garażem z działki nr [...] położonej w miejscowości G., który to dokument jest sfalszowany w zakresie treści (w szczególności brak odrębnych pisemnych uwag J. Z. oraz złożonych odrębnie podpisów), przy czym wersja tego protokołu w porównaniu z późniejszym czasie ujawnionymi jego wersjami jest odmienna w zakresie dotyczącym stanu prac i zakończenia realizacji budowy budynku, stanu stropu (w tym opisu dokonanej

„odkrywki”) i tego czy została ta zmiana w stosunku do projektu budowlanego udokumentowana, zamieszczonych w nim podpisów osób uczestniczących w czynności”, tj. o czyn z art. 233 § 1 i 4 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;

3. „w dniu 7 lutego 2019 roku w Komendzie Powiatowej Policji w M. na ul. [...] w M. w celu użycia jako autentyczny dołączył do akt prowadzonego postępowania przygotowawczego sfalszowany przez siebie w nieustalonej dacie między 24.08.2016 r. a 07.02.2019 r. dokument w postaci protokołu oględzin z 24 sierpnia 2016 r. budynku mieszkalnego z garażem z działki nr [...] położonej w miejscowości G., który to dokument jest sfalszowany w zakresie treści (w szczególności brak odrębnych pisemnych uwag J. Z. oraz złożonych odręcznie podpisów), przy czym wersja tego protokołu w porównaniu z wcześniejszym i późniejszym czasie ujawnionymi jego wersjami jest odmienna w zakresie dotyczącym stanu prac i zakończenia realizacji budowy budynku, stanu stropu (w tym opisu dokonanej „odkrywki”) i tego czy została ta zmiana w stosunku do projektu budowlanego udokumentowana, zamieszczonych w nim podpisów osób uczestniczących w czynności”, tj. o czyn z art. 270 § 1 k.k.;

4. „w dniu 5 marca 2019 roku w Komendzie Miejskiej Policji w T. na ul. [...] w T. w celu użycia jako autentyczny dołączył do akt prowadzonego postępowania przygotowawczego sfalszowany przez siebie w nieustalonej dacie między 24.08.2016 r. a 05.03.2019 r. dokument w postaci protokołu oględzin z 24 sierpnia 2016 r. budynku mieszkalnego z garażem z działki nr [...] położonej w miejscowości G., który to dokument jest sfalszowany w zakresie treści (w szczególności brak odrębnych pisemnych uwag J. Z. oraz złożonych odręcznie podpisów), przy czym wersja tego protokołu w porównaniu z wcześniejszym i późniejszym czasie ujawnionymi jego wersjami jest odmienna w zakresie dotyczącym stanu prac i zakończenia realizacji budowy budynku, stanu stropu (w tym opisu dokonanej „odkrywki”) i tego czy została ta zmiana w stosunku do projektu budowlanego udokumentowana, zamieszczonych w nim podpisów osób uczestniczących w czynności”, tj. o czyn z art. 270 § 1 k.k.;

5. „w nieustalonej dacie między 24 sierpnia 2016 r. a 18 listopada 2020 r. w T. sfalszował dokument w postaci protokołu oględzin z 24 sierpnia 2016 r. budynku

mieszkalnego z garażem z działki nr [...] położonej w miejscowości G., który to dokument jest sfałszowany w zakresie treści (w szczególności brak odrębnych pisemnych uwag J. Z. oraz złożonych odręcznie podpisów), przy czym wersja tego protokołu w porównaniu z wcześniejszym czasie ujawnionymi jego wersjami jest odmienna w zakresie dotyczącym stanu prac i zakończenia realizacji budowy budynku, stanu stropu (w tym opisu dokonanej „odkrywki”) i tego czy została ta zmiana w stosunku do projektu budowlanego udokumentowana, zamieszczonych w nim podpisów osób uczestniczących w czynności”, tj. o czyn z art. 270 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w Mielcu wyrokiem z dnia 27 maja 2022 r., sygn. akt II K 233/21:

1. na podstawie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z „*art. 17 1 pkt 1*” k.p.k. uniewinnił E. I. od popełnienia czynu z art. 233 § 1 i 4 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. zarzucanego mu w pkt 1 aktu oskarżenia;
2. uznał oskarżonego E. I. za winnego tego, że „*w dniu 28 września 2016 r. w Sądzie Rejonowym w M. na ul. [...], w celu użycia jako autentyczny przedłożył jako załącznik do sporządzonej przez siebie opinii w przedmiocie ustalenia wartości nakładów w postaci budynku mieszkalnego z garażem wzniesionego na działce nr [...] położonej w miejscowości G. z dnia 28 września 2016 roku do sprawy o sygn. [...] Sądu Rejonowego w M., sfałszowany przez siebie w nieustalonej dacie między 24.08.2016 r. a 28.09.2016 r. dokument w postaci protokołu oględzin z 24 sierpnia 2016 r. budynku mieszkalnego z garażem z działki nr [...] położonej w miejscowości G., który to dokument jest sfałszowany w zakresie treści (w szczególności brak odrębnych pisemnych uwag J. Z. oraz złożonych odręcznie podpisów), przy czym wersja tego protokołu w porównaniu z późniejszym czasie ujawnionymi jego wersjami jest odmienna w zakresie dotyczącym stanu prac i zakończenia realizacji budowy budynku, stanu stropu (w tym opisu dokonanej „odkrywki”) i tego czy została ta zmiana w stosunku do projektu budowlanego udokumentowana*”, czym wypełnił znamiona czynu z art. 270 § 1 k.k., a także uznał go „*za winnego zarzucanych mu czynów z art. 270 § 1 k.k. popełnionych w sposób wyżej opisany pod punktem 3, 4 i 5 aktu oskarżenia*”, przy czym przyjął, iż wszystkich tych czynów oskarżony

dopuszczył się w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem takiej samej sposobności, w warunkach ciągu przestępstw określonego w art. 270 § 1 k.k. – i za to, na podstawie art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., skazał go na karę grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł;

3. na podstawie art. 627 k.p.k. w zw. z art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k. zasądził od oskarżonego E. I. na rzecz oskarżyciela posiłkowego J. Z. kwotę 1608 zł tytułem zwrotu kosztów ustanowienia pełnomocnika z wyboru;
4. zasądził od oskarżonego E. I. na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w części, w kwocie 450 zł, w tym opłatę w wysokości 400 zł, zaś w pozostałym zakresie wydatkami obciążył Skarb Państwa.

Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu – po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez obrońcę, pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciela posiłkowego i prokuratora – wyrokiem z dnia 20 grudnia 2022 r., sygn. akt II Ka 275/22:

1. uchylił pkt I zaskarżonego wyroku oraz pkt II w zakresie dotyczącym czynu zarzucanego oskarżonemu E. I. w pkt 2 aktu oskarżenia i postępowanie w tym zakresie przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Mielcu;
2. zmienił pkt II zaskarżonego wyroku w pozostałej części w ten sposób, że:
 1. uniewinnił oskarżonego E. I. od popełnienia czynów zarzucanych mu w pkt 3 i 4;
 2. w ramach zarzutu z pkt 5 uznał oskarżonego E. I. za winnego tego, że „w dniu bliżej nieustalonym pomiędzy 24 sierpnia 2016 roku, a 18 listopada 2020 roku w T. woj. [...] zniszczył dokument w postaci protokołu oględzin nieruchomości znajdującej się w miejscowości G., a położonej na działce nr [...] z podpisem i uwagami J. Z. w sytuacji gdy nie miał wyłącznego prawa do rozporządzania nim” tj. przestępstwa określonego w art. 276 k.k. i za to, na mocy tego przepisu i art. 33 § 1 i 3 k.k., skazał go na karę grzywny w wymiarze 150 stawek dziennych, ustalając wysokość stawki dziennej na kwotę 20 zł złotych;
 3. uchylił pkt IV zaskarżonego wyroku;

4. zwolnił oskarżonego E. I. od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych za obie instancje, natomiast oskarżyciela posiłkowego J. Z. za postępowanie odwoławcze.

Od ww. wyroku Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu obrońca E. I. wniósł skargę w trybie art. 539a § 1 k.p.k., zaskarżając to orzeczenie w części, tj. co do pkt I, na korzyść oskarżonego.

Skarżący zarzucił naruszenie:

1. „art. 437 § 1 i 2 kpk poprzez uchylenie wyroku także w stosunku do czynu zarzuconego oskarżonemu E. I. w pkt 2 aktu oskarżenia i przekazanie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Mielcu, w sytuacji gdy w wyroku Sądu Rejonowego w Mielcu z dnia 27 maja 2022 r. nie wskazano wprost (inaczej niż w stosunku do czynów zarzuconych oskarżonemu w pkt 1, 3, 4, 5) że dotyczy on także czynu zarzuconego oskarżonemu w pkt 2 aktu oskarżenia, zachodzi zatem wątpliwość, czy Sąd Rejonowy w Mielcu wydał orzeczenie w tym zakresie, a tym samym czy Sąd Okręgowy mógł procedować co do rozstrzygnięcia, którego w wyroku Sądu pierwszej instancji nie zawarto i żadna ze stron tego nie zaskarżyła”;

2. „art. 439 § 1 pkt 8 kpk, gdyż, jeżeli Sąd Rejonowy w Mielcu wydał orzeczenie co do zarzutu z pkt 2 aktu oskarżenia, to orzeczenia w zakresie zarzutu z art. 233 § 1 i 4 kk, które popełnione miało być w dniu 28.09.2016 r. nikt nie zaskarżył i nikt nie podnosił zarzutów co do tego rozstrzygnięcia, w związku z czym jest ono prawomocne”;

3. „art. 437 § 1 i 2 kpk poprzez uchylenie zaskarżonego wyroku w pewnym zakresie i przekazanie do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Mielcu w sytuacji, gdy brak było podstaw do takiego rozstrzygnięcia”.

Przedstawiając te zarzuty, obrońca wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na powyższe stanowisko obrońcy, pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga nie jest zasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

Przewidziana w art. 539a § 1 k.p.k. skarga od wyroku sądu odwoławczego może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. (w istocie chodzi tu o § 2 zdanie drugie tego przepisu) lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. (art. 539a § 3 k.p.k.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu przedmiotowej skargi, ogranicza się do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego. Wymienione zaś w art. 539a § 3 k.p.k. powody wniesienia skargi w postaci naruszenia art. 437 k.p.k. lub uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. mają różny zakres odniesienia do wyroku sądu odwoławczego. W wypadku art. 437 k.p.k. użyte tu określenie „*naruszenie*” oznacza niewłaściwe zastosowanie tego przepisu. Ma to miejsce wówczas, gdy dochodzi do wydania kasatoryjnego orzeczenia, pomimo niezaistnienia ku temu podstaw (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23).

Analizując wniesioną skargę przez pryzmat powyżej nakreślonych uwag, należy stwierdzić, że w pierwszym z podniesionych w niej zarzutów – sformułowanym jako naruszenie „*art. 437 § 1 i 2 k.p.k.*” – skarżący podał w wątpliwość zawarcie w części dyspozytywnej wyroku sądu *a quo* rozstrzygnięcia, odnoszącego się do czynu zarzucanego oskarżonemu w pkt 2 aktu oskarżenia, tj. przestępstwa z art. 233 § 1 i 4 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Istota przedmiotowego zarzutu wskazuje, iż obrońca *de facto* doszukiwał się w niniejszej sprawie obrazy art. 413 § 1 pkt 5 k.p.k., a zatem zarzutu właściwego do podniesienia na forum postępowania apelacyjnego bądź kasacyjnego, przez co w zaistniałym układzie procesowym nienależącego do materii kontroli skargowej. Niezależnie jednak od powyższej kwestii, treść wyroku sądu pierwszej instancji nie pozostawia wątpliwości, że zawarte w nim rozstrzygnięcie odnosi się także do czynu zarzucanego E. I. w pkt 2 aktu oskarżenia. W pkt II części dyspozytywnej wyroku sądu *a quo* niemalże literalnie odzwierciedlony został opis czynu zawarty w pkt 2 skargi publicznej w zakresie znamion stypizowanych w art. 270 § 1 k.k., przy czym w części odnoszącej się do zachowania oskarżonego, które prokurator zakwalifikował kumulatywnie jako czyn z art. 233 § 1 i 4 k.k., sąd *meriti*

wyeliminował stosowny fragment opisu z pkt 2 aktu oskarżenia, uznając tym samym, że w tym obszarze nie można oskarżonemu przypisać zarzucanej mu odpowiedzialności karnej. W tym stanie rzeczy podniesiony przez skarżącego fakt, że w wyroku sądu rejonowego wprost nie wskazano, że rozstrzygnięcie to odnosi się do pkt 2 aktu oskarżenia (takie uściślenie miało miejsce w stosunku do pozostałych czynów wymienionych w akcie oskarżenia), może być rozpatrywane co najwyżej w kategorii braku konsekwencji redakcyjnej wyroku, która jednak nie rodzi wątpliwości zgłoszonych w tym względzie przez obrońcę. Podkreślić trzeba, że z treści wyroku sądu *a quo* wynika, iż organ ten rozpoznał wszystkie zarzuty określone w akcie oskarżenia wniesionym przeciwko E. I., w tym też zarzut z pkt 2, co do którego rozstrzygnięcie zawarł w pkt II części dyspozytywnej tego wyroku.

Oczywiście niezasadny jest również zarzut z pkt 2 *petitum* skargi. Nie ma bowiem racji skarżący, że wyrok sądu rejonowego nie został zaskarżony apelacją co do pkt II w zakresie dotyczącym czynu zarzucanego oskarżonemu E. I. w pkt 2 aktu oskarżenia. W tej materii należy zwrócić uwagę na treść osobistej apelacji oskarżyciela posiłkowego, który zaskarżył wyrok sądu pierwszej instancji w całości, zaś w uzasadnieniu drugiego z podniesionych zarzutów jasno wskazał, że: „*nie sposób zgodzić się z argumentacją Sądu, jakoby działania Oskarżonego polegające na sporządzeniu i przedłożeniu do sprawy o podział majątku trzech opinii, w ramach których to opinii Oskarżony zastosował metodę porównawczą, do której zastosowania nie posiadał stosowanych uprawnień, nie stanowią czynu zabronionego*”. Powyższe zatem jasno wskazuje, że apelujący oskarżyciel posiłkowy (działając jako podmiot nieprofesjonalny) nie zgadzał się z sądem *meriti* co do kwestii uwolnienia oskarżonego od odpowiedzialności karnej również za zachowanie ujęte w pkt 2 *in principio* aktu oskarżenia, a polegające na przedstawieniu w postępowaniu przed Sądem Rejonowym w M., jako biegły sądowy, opinii z dnia 28 września 2016 r., która w ocenie oskarżyciela publicznego była opinią fałszywą w zakresie zastosowanej metody porównawczej wyceny nieruchomości. Sam zaś fakt, że wnioski apelacji oskarżyciela posiłkowego nie korespondują w pełni z podniesionymi zarzutami, nie podważa konkluzji o zaskarżeniu wyroku sądu pierwszej instancji w omawianym zakresie, albowiem wnioski te nie wiążą sądu odwoławczego. Nie można zatem uznać, by wyrok sądu

rejonowego w tej części uprawomocnił się na skutek braku zaskarżenia, co też przesądza o tym, że w niniejszej sprawie nie doszło do zaistnienia bezwzględnej podstawy odwoławczej w kontekście wskazanym przez obrońcę.

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, iż sąd odwoławczy – po rozpoznaniu apelacji oskarżyciela posiłkowego i jego pełnomocnika – doszedł do wniosku, że uwolnienie oskarżonego od odpowiedzialności karnej za przypisywane mu czyny z art. 233 § 1 i § 4 k.k. (pkt 1 i 2 aktu oskarżenia) nie było zasadne. Dokonując oceny podniesionych zarzutów, sąd odwoławczy wykazał na czym polegało uchybienie sądu *a quo* w tym przedmiocie, finalnie stwierdzając obrazę prawa materialnego, tj. art. 233 § 1 i § 4 k.k., co skutkowało koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania w omawianym zakresie, a to wobec dużego prawdopodobieństwa skazania oskarżonego. W aktualnie obowiązującym stanie prawnym, sąd drugiej instancji nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono postępowanie (art. 454 § 1 k.p.k.). Ten stan rzeczy nakazuje skonstatować, że gdyby nie doszło do zaistnienia stwierdzonego uchybienia, to mogłoby zapaść orzeczenie o winie, ale jego wydanie – wobec obowiązującej zasady *ne peius* – nie było dopuszczalne w instancji odwoławczej. Powyższe zatem w pełni uzasadniało wydanie orzeczenia kasatoryjnego na podstawie art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. Nie można zatem podzielić stanowiska skarżącego, że w analizowanym przypadku nie wystąpiła podstawa do wydania orzeczenia kasatoryjnego. W tym względzie wniesiona skarga nie zawiera bynajmniej argumentacji przemawiającej za sformułowaniem przeciwnej konkluzji, przy czym znamienne pominęto w niej przedstawione przez sąd odwoławczy motywy rozstrzygnięcia kasatoryjnego.

Przeprowadzona kontrola implikowała stwierdzenie, że sąd *ad quem* należycie wykazał podstawy do częściowego uchylenia zaskarżonego wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy nie stwierdził, aby w niniejszej sprawie doszło do naruszenia art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. bądź też zaistnienia okoliczności wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

[pt]

[ms]